

Länsstyrelsen
Gävleborg

Miljöenheten
Hans Sjöberg
010-225 12 12
hans.sjoberg@lansstyrelsen.se

FÖRFRÅGAN

2017-08-10

1 (5)

Dnr 61-2017

Dossnr 50051

Enligt sändlista

Angående anlagd tröskeldamm i Verkmyraån/Hillesjön, Gävle kommun

Bakgrund

Mark- och miljödomstolen har genom dom den 4 januari 2017 återförvisat ärendet som avsåg föreläggande om utrivning av den anlagda tröskeldammen i Hillesjön för ny handläggning hos länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har den 26 januari 2017 skickat en förfrågan till klagande d.v.s. ägarna av fastigheterna Hille 3:29, Varva 3:157 och Varva 3:158 som uppgivit att de har problem med höga vattennivåer om hur de ser på tre alternativ för hantering av problematiken kring tröskeldammen, vilka redovisas nedan:

1. Länsstyrelsen förelägger om att dammen ska tas bort och å-botten återställas till de förhållanden som rådde innan en damm anlades i utloppet 1994. Den enda lagligt prövade nivån i utloppet är den nivån som anges i ritningar för Hille- och Julsjöns sjösänkingsföretag från 1887 och 1926. Där finns ingen fördämning alls angiven. Det skulle innebära att nivån i sjön överlag blir betydligt lägre jämfört med förhållanden som rått sedan 1994.
2. Länsstyrelsen förelägger om att Föreningen Hillesjöns framtid ska ansöka om tillstånd för nuvarande damm. Föreningen har idag troligen inte de pengar som krävs för ens sådan process vilket kan innebära att länsstyrelsen i ett nästa steg behöver rikta ett föreläggande mot de privatpersoner som var aktiva i styrelsen för föreningen när dammen anlades. Det kan ta tid innan dessa juridiska processer blir klara och utgången är oviss. Om Mark- och miljödomstolen inte meddelar tillstånd får länsstyrelsen förelägga om att dammen ska tas bort. I annat fall beslutar Mark- och miljödomstolens om villkoren för dammen och den ersättning för skada som eventuellt kan utgå till ägare som lidit skada av dammen. Domstolen kan också beslutas om kompensationsåtgärder för att mildra framtida skador.
3. En kompromisslösning skulle vara att Föreningen Hillesjöns framtid innan sommaren 2017 tar bort överkanten av dammen så att denna blir ca 10 – 20 cm lägre än idag. Under sommaren och hösten görs uppföljningar för att klarlägga om denna åtgärd varit tillräckligt för att avhjälpa problemen med högt vattenstånd på några fastigheter runt sjön.

De klagande på dammen och vattennivån företrädes då av Bertil Eriksson och senare har Walter Johansson åtagit sig att företräda dem. Walter Johansson har den 16 mars 2017 kommit in med en skrivelse med svar på länsstyrelsens förfrågan. Av skrivelsen framgår att de klagande vill att befintligt damm i Verkmyraån rivs ut och att man återgår till den tillståndsgivna tröskelnivån enligt 1926 års sjösänkingsföretag. Detta med anledning av att dammen är olagligt uppförd och de problem som dammen orsakat berörda fastigheter sedan dammens tillkomst 2011/2012. Klagande har vidare framfört att de kan komma att kräva ersättning för de besvär och skador som dammen orsakat.

Länsstyrelsen har översänt förfrågan och skrivelsen från klagande till föreningen Hillesjöns framtid (föreningen) för kännedom och möjlighet att lämna synpunkter.

Föreningen har som svar på översända handlingar bland annat framfört att länsstyrelsen har upprepade gånger hållit föreningen ensam ansvarig för dammanläggningen och dess konsekvenser trots att:

Anläggandet av dammen tillkom genom ett gemensamt initiativ utifrån rekommendationer från främst länsstyrelsen

- Valet av dammkonstruktion gjordes efter gemensamma studiebesök vid andra dammar
- Konstruktionsritning av dammen gjordes av en person som länsstyrelsen förordat för denna uppgift
- Det praktiska anläggandet av dammen gjorde av det företag som länsstyrelsen förordat som lämplig för denna typ av arbete
- Ansökan om Lona-medel togs fram av länsstyrelsen rekommenderad konsult och godkändes av länsstyrelsen
- Arbeten med dammen godkändes av länsstyrelsen innan arbeten genomfördes och slutredovisades utan anmärkning

Med hänsyn till Hillesjöns stora betydelse anser föreningen att det är angeläget att det sker en juridisk reglering som svarar mot en bra balans mellan olika intressen avseende regleringen av sjön. Detta är enligt föreningens bedömning ett starkt samhällsansvar. Den enda instans föreningen kan se som har tillgång till såväl teknisk som juridisk kompetens och som kan bereda frågan utifrån ett tydligt uppdrag är länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har den 6 juli 2017 genomfört inmätningar av tröskelhöjder m.m. vid den gamla och nya dammen Verkmyraån. Länsstyrelsen har då även besökt klagandes fastigheter för mätning och bedömning av hur dagens vattennivå förhåller sig till klagandes önskemål. Se bifogad tjänsteanteckning 2017-06-12 samt upprättat PM 2017-08-10 med sammanställning av mätningar vid dammläget.

Länsstyrelsen bedömning

Hillesjön har sedan 1994 varit uppdämd i varierande omfattning av två anlagda dammkonstruktioner i Verkmyraån ca 300 m nedströms Hillesjön. Den tröskeldamm som anlades 2011/2012 syftade till att komma ifrån problemen med den tidigare reglerbara dammen där det fanns olika uppfattning om hur dammen skulle regleras. Vidare var tanken att med den nya dammen skulle en stabilare nivå sommartid fås, bättre avrinning vid höga flöden (högvatten) och fungerande fiskpassage.

Länsstyrelsen anser att dagens dammkonstruktion smälter väl in i miljön och ger möjlighet till fiskpassage även vid låga flöden i ån. Konstruktionen ger även en naturlig fluktuation i flödet då dammen inte är reglerbar och heller inte är överdrivet lång så att vattnet allt för snabbt rinner undan och sjöns förmåga att utjämna flöden därmed försvinner. Problemet med dammen är att vattennivån uppströms i sjön både vid låga och höga flöden orsakar besvär vid några fastigheter runt sjön. Det kan också vara så att den högre vattennivån i sjön vår-till höst påverkar åkermark tillhörande sjösänkingsföretaget norr om sjön. Länsstyrelsen har dock inte fått några sådana klagomål.

Vad länsstyrelsen känner till har någon rensning i Verkmyraån för sjösänkingsföretagets räkning inte gjorts på lång tid. En rensning idag skulle inte vara positivt för vattenmiljön i Verkmyraån. Verkmyraån har pekats ut som ett värdefullt vattendrag av Naturvårdsverket utifrån främst dess betydelse kustlevande fisk som vandrar upp i ån för lek. En utrivning av dagens damm ned till de nivåer på åbotten som ritningarna för sjösänkingsföretaget visar bedömer länsstyrelsen skulle innebära en sänkning av vattennivån i sjön sommartid på minst 50 cm. En så pass stor sänkning av lägsta vattennivån i sjön medför då troligen en mindre vattenvolym i sjön inför vintern med ökad risk för syrebrist och omfattande fiskdöd. En sådan sänkning skulle troligen också bidra till en snabbare igenväxning av sjön och försämrade möjligheter för bad- och båtliv.

Länsstyrelsen har efter att ha besökt det klagandes fastigheter bedömt behovet av en sänkning av vattennivån i sjön vid normalt lågvattenflöde i ån till ca 10 – 15 cm. Vid riktigt höga flöden i ån är det troligt att trånga sektioner strax nedströms nuvarande tröskeldamm styr vattennivån uppströms och att tröskeldammen vid sådana förhållanden har en liten påverkan på nivå. Detta behöver dock utredas närmare.

Sammanfattningsvis gör länsstyrelsen bedömningen att en utrivning av tröskeldammen ned till angivna nivåer i sjösänkingsföretaget skulle innebära betydande negativa effekter på miljön i sjön och Verkmyraån och att det utifrån

påverkan på enskilda fastigheter inte finns behov av en så pass stor sänkning av nivån.

Länsstyrelsen kan till viss del hålla med föreningen om att länsstyrelsen har ett visst ansvar för den anlagda tröskeldammen och den påverkan på vattennivån som den har idag.

Länsstyrelsens förslag

Länsstyrelsen föreslår att nuvarande tröskeldamm behålls, men att dammen justeras så att nivån uppströms vid lågflöden blir ca 10-15 cm lägre jämfört med idag. Dammens inverkan på vattennivån i sjön vid ett högföde utreds ordentligt.

Tillstånd söks hos Mark- och miljödomstolen vid Östersunds tingsrätt för att justera dammen så att nivån blir 10-15 cm lägre och sedan bibehålla dammen på platsen.

Då en damm inte är förenligt med syfte med sjösänkingsföretaget ansöks samtidigt om upphävande av sjösänkingsföretaget i den del som avser Verkmyraån. Kvarstår dammen så fyller en rensning i ån ingen funktion för sänkingsföretaget. I ett första steg behöver Sjösänkingsföretaget kontaktas för ett godkännande av detta.

Om en acceptans finns för detta förslag hos både klagande och föreningen, avser länsstyrelsen hjälpa till med utredningar och tillståndsprocess inkluderat kontakt med sjösänkingsföretaget och Gävle kommun.

Synpunkter

Länsstyrelsen vill ha eventuella synpunkter **senast den 30 september 2017**.

Ni kan lämna synpunkter via något av nedanstående alternativ:

- E-post till gavleborg@lansstyrelsen.se. Ange ärendets diarienummer 61-2017 samt yttrande i ämnesraden.
- Skriftligen till Länsstyrelsen, 801 70 Gävle eller via telefon till undertecknad handläggare (efter den 28 augusti).

Hans Sjöberg

Bilaga:

Tjänsteanteckning 2017-07-12

PM 2017-08-10, Sammanställning inmätning damm Verkmyråån

Sändlista:

Walter Johansson, Walter.Johansson@sweco.se

Bertil Eriksson, fiskarbertil@hotmail.se

Alf Ekström, Sjunde Tvärgatan 50 A, 808 82 Gävle

Kerstin Ekström, Södra Kansligatan 6, 802 52 Gävle

Rolf Hedlund, N. Slottsgatan 22 B, 803 23 Gävle

Föreningen Hillesjöns Framtid, c/o Olof Agner, olof.agner@gmail.com

Samhällsbyggnad, Gävle kommun, samhallsbyggnad@gavle.se

Mikael Ekman Gävle kommun, mikael.ekman@gavle.se